

České vysoké učení technické v Praze

Fakulta dopravní

Ústav dopravních systémů - K612

Vysokorychlostní tratě

Semestrální práce

Centralna Magistrala Kolejowa

Vysokorychlostní trať v Polsku

Bc. Jan Turek

2 38

2014/2015

Obsah

Centralna Magistrala Kolejowa	3
Technické parametry trati	3
Historie	4
Zavádění ETCS.....	6
Stanice a zastávky.....	6
Pendolino ETR 610 (ED250).....	8
Rychlostní rekordy.....	8
Problémy uvádění do provozu	9
Zdroje	11

Seznam obrázků

Obrázek 1 - CMK (zeleně) [5].....	3
Obrázek 2 - Schéma CMK [3]	4
Obrázek 3 - Lokomotiva EP09 na CMK [13].....	5
Obrázek 4 - Siemens Eurosprinter ES64U4 [12]	6
Obrázek 5 - Stanice Włoszczowa Północ [6].....	7
Obrázek 6 - Pendolino ED250 [4]	10

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Technické parametry CMK.....	3
--	---

Centralna Magistrala Kolejowa

Centralna Magistrala Kolejowa (CMK) je jediná vysokorychlostní trať v Polsku. CMK je v Polsku známá zejména jako Linia kolejowa nr 4. Její délka je 223,859 km a spojuje města Grodzisk Mazowiecki – Zawiercie (nedaleko města Katowice). Tato trať je součástí mezinárodního dopravního koridoru E65.

Trasa: (Warszawa) – Grodzisk Mazowiecki – Korytów – Szeligi – Strzałki – Idzikowice – Opczno południowe – Oszamowice – Włoszczowa Północ – Psary (Kraków) – Góra Włodowska – Zawiercie (Katowice)

Obrázek 1 - CMK (zeleně) [5]

Technické parametry trati

Tabulka 1 - Technické parametry CMK

Trať číslo	4
Provozovatel dráhy	PKP PLK
Délka trati	223,859 km
Rozchod koleje	1 435 mm
Traťová třída	D3
Napájecí soustava	3 kV DC
Počet traťových kolejí	2
Minimální poloměr oblouku	4 000 m
Maximální provozovaná rychlost	200 km/h
Maximální projektovaná rychlost	250 km/h
Maximální hmotnost vlaku	5 000 t
Křížení s pozemními komunikacemi	Mimoúrovňové *

*existovaly výjimky, které byly postupně odstraňovány

Historie

O výstavbě vysokorychlostní trati vedoucí ze severu na jih Polska se uvažovalo již na začátku 50. let 20. století. Nutnost elektrizace a zřizování autobloku však postavení nové trasy oddálilo. Následný růst dopravního zatížení na začátku 70. let přispěl k definitivnímu rozhodnutí o zahájení výstavby. Trať byla vybudována v letech 1971 – 1977. První 143km úsek Zawiercie – Idzikowice byl zprovozněn v roce 1974, kdy na ještě kompletně nedostavěnou trať vyjel 26. září první vlak. Další úsek, Idzikowice – Grodzisk Mazowiecki (Warszawa), byl slavnostně zprovozněn 23. prosince 1977, a tím byla CMK dokončena.

Obrázek 2 - Schéma CMK [3]

Trať byla projektována pro rychlosti až do 250 km/h, tato rychlost však nikdy nebyla v komerčním provozu dosažena, ani se k ní traťová rychlost nepřiblížila. I přes velmi příznivé trasování s velkými poloměry oblouků byla na trati intenzivně provozována původně jen nákladní doprava. Změna nastala 3. června 1984, kdy se změnou jízdního řádu byly zavedeny 2 páry vlaků osobní dopravy (vlaky Górník a Krakus), tyto vlaky dosahovaly rychlosti až 140 km/h, což v té době byla na polské železnici výjimka, protože nejvyšší rychlost na ostatních

tratich byla stanovena na 130 km/h. Tyto vlaky se staly brzy velmi oblíbené a osobní doprava byla rychle rozšířena. Například vlak Krakus (Warszawa – Kraków) měl v pravidelném řazení 11 vozů (2 vozy 1. třídy, 8 2. třídy, a 1 jídelní vůz). Cestovní doba mezi Warszawou a Krakóvem se zkrátila ze 4 hodin 29 minut na 3 hodiny 11 minut. V následujícím grafikonu bylo vypravováno už 5 párů vlaků denně. Cestovní doby byla ještě více zkrácena, až na 2 hodiny a 49 minut. Tato cestovní doba se až do roku 2014 téměř nezměnila. Tento rok se však díky nasazení nových jednotek Pendolino ED250, cestovní doba snížila na 2 hodiny a 15 minut, což je o 2 hodiny 14 minut (polovinu původní cestovní doby) méně než v roce 1980 po původní trati.

Rychlostí až 160 km/h jezdily po vysokorychlostní trati ovšem až do června 1991 pouze 2 vlaky (opět vlaky Górník a Krakus). Důvodem byl nedostatek hnacích vozidel pro tuto rychlost. Na vlaky byla nasazována hnací vozidla EP05. V současnosti jsou nasazovány hnací vozidla EP09 a EU44.

Obrázek 3 - Lokomotiva EP09 na CMK [13]

Od grafikonu 2013/2014 je na této trati zakázáno provozovat vlaky s nižší konstrukční rychlostí než 120 km/h.

Převaha nákladních vlakov vůči osobním se postupem snižovala, a to zejména z důvodu téměř dvojnásobné ceny za vlakovou cestu v porovnání se starou tratí a také nedostatečné rychlosti nákladních vlaků. V roce 2000 pak bylo pravidelně vypravováno 27 párů vlaků osobní dopravy.

Zavádění ETCS

Roku 2008 byla zakoupena nová hnací vozidla Siemens Eurosprinter ES64U4 Taurus, elektrické lokomotivy schopné jet rychlostí 200 km/h. I přes návrhovou rychlost trati 250 km/h a konstrukční rychlost hnacích vozidel jezdily vlaky po CMK až do roku 2009 pouze 160 km/h. Proto bylo rozhodnuto CMK zásadně modernizovat a v roce 2009 začala výstavba systému navěštění ECTS level 1, která byla dokončena až 21. listopadu 2013, od té doby je možné využít rychlosti až do 200 km/h. V budoucnosti je v plánu zavést systém ECTS level 2.

Obrázek 4 - Siemens Eurosprinter ES64U4 [12]

Stanice a zastávky

Protože trať byla původně vystavěna pro tranzitní dopravu a trať vede daleko od jednotlivých sídel, nebyly zde žádné stanice s možností nástupu a výstupu cestujících (kromě koncových stanic Grodzisk Mazowiecki a Zawiercie). První výjimkou byla stanice Włoszczowa Północ, kde bylo vybudováno nástupiště v roce 2006 a v roce 2014 pak také v Opatow Południe

Obrázek 5 - Stаницe Włoszczowa Północ [6]

Pendolino ETR 610 (ED250)

V roce 2010 zvítězila firma Alstom ve výběrovém řízení pro nové vysokorychlostní vlaky PKP Intercity. Následně 30. května 2011 PKP objednaly 20 nových Pendolin ETR 610 (ED250) s dodáním v roce 2014. Celková cena kontraktu byla 2,64 miliardy zlotých (přibližně 17,5 miliard Kč).

Tyto jednotky pro PKP nemají naklápěcí skříň, podobně jako např. pendolina v Číně. Absence naklápěcí skříň je z toho důvodu, že by v průběhu jízdy bylo nakládání využito pouze minimálně (podobně jako na trati Praha – Ostrava). Zde však nastává otázka, zda nebylo vhodnější objednat levnější soupravy neuzpůsobené k nakládání, protože naklápěcí jednotky musí mít menší průřez a tedy mají méně prostoru uvnitř jednotky.

Polská pendolina jsou schopna provozu v následujících trakčních soustavách:

- Střídavé: 15 kV, 16,7 Hz
25 kV, 50 Hz
- Stejnosměrné: 3 kV

Jednotky mají vlakový zabezpečovač potřebný pro provoz a řízení vlaků v Polsku, Spolkové republice Německo, Rakousku a České republice. Nicméně, mezinárodní provoz není prioritou, protože vlaky jsou po dobu prvních 10 let omezeny pouze na domácí tratě tak, aby byly dodrženy podmínky grantu z Fondu soudržnosti EU, který poskytl dotaci ve výši 22 % nákladů projektu. Jednotky jsou určeny primárně pro provoz na vysokorychlostní CMK z Varšavy do Krakova resp. Katovic (15 resp. 5 párů), a dále pro linky z Varšavy do Gdaňsku (10 párů), do Wroclawi (3 páry) a do Rzeszowa (1 pár).

Každá 7vozová jednotka má 57 míst k sezení v první třídě a 345 míst ve druhé třídě. Jsou zde vyhrazeny 3 čtyřmístné oddíly pro rodiny s dětmi, nebo pro obchodní jednání, také je k dispozici barový oddíl nebo oddíl pro přepravu jízdních kol. Vozy jsou klimatizované a pro cestující je k dispozici občerstvení zdarma, od poloviny roku 2015 také WiFi připojení k internetu. Pro tyto vlaky je zřízena nová kategorie Express InterCity Premium.

Rychlostní rekordy

První jednotka Pendolino ED250 byla PKP dodána 12. srpna 2013, následně 16. listopadu začaly vysokorychlostní zkoušky na CMK. První den testů Pendolino dosáhlo rychlosti 242 km/h, dne 17. listopadu roku 2013 padl nový rychlostní rekord pro polské železnice, kdy

v km 184,000 byla dosažena rychlosti 291 km/h, čímž byl prolomen 19 let starý rekord 250,1 km/h. Původní nejvyšší rychlosti dosáhla 11. května 1994 během zkušební jízdy jednotka Pendolino ETR 460 nedaleko odbočky Biała Rawska. Dne 24. listopadu 2013, v poslední den testů na CMK Pendolino dosáhlo ještě o 2 km/h vyšší rychlosti, tedy **293 km/h**.

Problémy uvádění do provozu

Smlouva mezi PKP a Alstomem požadovala, aby prvních osm Pendolin ED250 bylo ke dni 6. května 2014 homologovaných, pro provoz při 250 km/h na polských železnicích za použití European Train Control System Level 2 (ECTS level 2). Tyto homologační testy však v květnu nebyly provedeny. Následně PKP oznámily, že se s Alstomem nepodařilo splnit smluvní podmínky a bude mu účtována sankce. Alstom odpověděl, že homologace na 250 km/h v Polsku s použitím systému ETCS level 2 nebyla možná, protože ETCS level 2 v Polsku nebyl nikde v provozu (CMK, kde první Pendolino ED250 dosáhlo 293 km/h při testování, byla vybavena pouze ETCS level 1 a ne level 2). Dne 26. června 2014 PKP a Alstom uzavřely dohodu, podle které budou Pendolina dodána v rámci tzv. dvoustupňového homologace, kdy nejdříve budou homologována pro provoz s ETCS level 1 a maximální rychlostí 200 km/h, a až po zavedení ECTS level 2 v Polsku budou homologována dle původní smlouvy.

Polská Pendolina byla uvedena do provozu k začátku grafikonu 2014/2015, tedy 14. prosince 2014. Zatím není jasné, kdy proběhne tzv. 2. homologace a tím pádem využití plného potenciálu nových jednotek.

Obrázek 6 - Pendolino ED250 [4]

Zdroje

- [1] Centralna Magistrala Kolejowa – 30 lat eksploatacji. [online]. [cit. 2015-01-14]. Dostępne z: <http://www.ns.szybkiekoleje.org.pl/index.php/cm/122-centralna-magistrala-kolejowa-30-lat-eksploatacji>
- [2] Vysokorychlostní železniční doprava v Polsku. [online]. [cit. 2015-01-14]. Dostępne z: <http://www.vysokorychlostni-zeleznice.cz/vysokorychlostni-zeleznicni-doprava-v-polsku/>
- [3] Centralna magistrala kolejowa. [online]. [cit. 2015-01-14]. Dostępne z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Centralna_Magistrala_Kolejowa
- [4] Zdjęcia kolejowe z Warszawy i nie tylko :). [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostępne z: <http://michal186.flog.pl/wpis/8170705/pendolino-ed250-na-olszynce-grochowskiej-czesc-1>
- [5] Kolej Dużych Prędkości. [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostępne z: <http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=153954&page=26>
- [6] Przystanek Włoszczowa Północ. [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostępne z: <http://www.panoramio.com/photo/74015402>
- [7] Linie kolejowe dużych prędkości Linia kolejowa nr 4 (E65): Centralna Magistrala Kolejowa. [online]. [cit. 2015-01-22]. Dostępne z: <http://http://www.siskom.waw.pl/kp-kolej-ldp-CMK.htm>
- [8] PKP rail line 4. [online]. [cit. 2015-01-14]. Dostępne z: http://en.wikipedia.org/wiki/PKP_rail_line_4
- [9] Linia kolejowa nr 4. [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostępne z: http://pl.wikipedia.org/wiki/Linia_kolejowa_nr_4
- [10] Pierwsze rozjazdy na 250 km/h dotarły na CMK. [online]. [cit. 2015-01-25]. Dostępne z: <http://www.kurierkolejowy.eu/aktualnosci/18759/Pierwsze-rozjazdy-na-250-kmh-dotarly-na-CMK.html>
- [11] Prezes UTK wydał pierwsze w Polsce zezwolenia dla ETCS. [online]. [cit. 2015-01-14]. Dostępne z: <http://www.rynek-kolejowy.pl/49450/prezes-utk-wydal-pierwsze-w-polsce-zezwolenia-dla-etcs.htm>
- [12] ES64U2/U4 Taurus. [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostępne z: http://www.4rail.net/reference_locoseur_electric_taurus.php
- [13] Centralna Magistrala Kolejowa :). [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostępne z: <http://www.garneki.pl/piter09/20577335/centralna-magistrala-kolejowa>